

تیپ شخصیتی درون‌گرا-برون‌گرا و سبک‌های زندگی روایی

مونا امراللهی نیا^{۱*}، حسین اسکندری^۲، پرویز آزاد فلاح^۳

^۱کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه تربیت مدرس

^۲عضو هیأت علمی، دانشگاه علامه طباطبایی

^۳عضو هیأت علمی، دانشگاه تربیت مدرس

چکیده

روایت قالبی است که از طریق آن جهان خویش را درک می‌کنیم و آمیختگی ذهن ما به روایت، ناشی از همراه بودنش با تاریخ زندگی بشر است. پژوهش حاضر با هدف شناخت نوع رابطه روایت و فهم داستان زندگی افراد با تیپ‌های شخصیتی درون‌گرا-برون‌گرا و تعیین محتوای سبک‌های زندگی روایی این افراد انجام شد. ۳۰۰ نفر از بین دانشجویان دختر مقطع کارشناسی دانشگاه تهران به صورت نمونه‌گیری خوشه‌ای و با استفاده از فرم کوتاه آزمون شخصیتی آیزنک گزینش شدند. ابزار مورد استفاده، پرسشنامه تجدید نظر شده شخصیت آیزنک- فرم کوتاه و فرم مصاحبه نیمه‌ساختاریافته داستان زندگی مک آدامز بود. نتایج پژوهش نشان داد که میانگین مضامین عاملیت و مشارکت کلی در روایت افراد در گروه برون‌گرا به صورت معناداری نسبت به گروه درون‌گرا بالاتر است. با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر، می‌توان نتیجه گرفت سبک زندگی روایی برون‌گرایان نسبت به درون‌گرایان، با نمرات بالاتری در عاملیت و مشارکت کلی مشخص می‌شود. همچنین، عامل پیشرفت/ مسئولیت‌پذیری از مضمون عاملیت و عامل اتحاد/ باهم بودن از مضمون مشارکت، از جمله مواردی هستند که به طور برجسته در روایت‌های زندگی افراد برون‌گرا دیده می‌شود.

کلید واژه‌ها: روایت؛ سبک زندگی روایی؛ عاملیت؛ مشارکت؛ تیپ‌های شخصیتی

مقدمه

در دو دهه اخیر شاهد افزایش ناگهانی علاقمندی در میان پژوهشگران و دانشمندان اجتماعی به نقش داستان‌ها در زندگی اجتماعی بوده ایم. داستان، بافت معنایی ویژه ای است که کنش آن انتقال انسجام و معنای زندگی افراد است. جهانی بودن و عام بودن عرصه روایت از وجود عناصری حکایت می‌کند که در تمامی روایت‌ها از هر فرهنگ و ملیتی می‌توان آنها را یافت و به این جهت، روایت‌ها را دیگر محدود به جنبه‌های خاصی از فرهنگ نمی‌دانند. تعدادی از نظریه‌های مهم شخصیت از جمله نظریه یونگ، آدلر، موری و اریکسون به اهمیت داستان‌های زندگی و فرایند "روایتگری خود" (Self-narrative) اشاره کرده‌اند (مک آدامز و پالز، ۲۰۰۶). در واقع، رویکردهای روایی دربرگیرنده ترجیحات نظریه پردازان دیگر است (مک آدامز، ۲۰۱۱). داستان و زندگی در هم تنیده‌اند و زندگی با تأکید بر روایت از جنبه بیولوژیک خویش فراتر می‌رود و به پدیده‌ای بیوگرافیک تبدیل می‌شود (بامبرگ، ۲۰۱۰).

از طرفی پژوهش‌ها نشان داده‌اند افراد برون‌گرا و درون‌گرا، الگوهای متفاوتی در گفتن داستان‌های خودانگیز از تجربه زندگیشان نشان می‌دهند و جهت‌گیری‌های متفاوت آنها، که هر یک به شکلی تجربه شخصی‌شان را برای زندگی در دنیا عرضه می‌دارند، در روایت‌های آنان نمایان است (تورن و همکاران، ۲۰۰۷). همچنین، در دو مطالعه‌ای که توسط مک لین و پاسویاتی (۲۰۰۶)، انجام شد، برون‌گرایی با فراوانی افزایشی در روایت جمعی (Collaborative Narration) رابطه داشت و افراد برون‌گرا خاطرات خودتعیینی‌شان را با افراد بیشتری سهیم می‌شدند و در سهیم شدن، نسبت به افراد درون‌گرا راحت‌تر بودند. با این حال، در هیچ یک از مطالعات پیشین، مضامین روایت‌های زندگی افراد به همراه زیر مولفه‌های سبک روایی آنان بررسی نشده است.

بنابراین هدف پژوهش حاضر پاسخ به این سوال بود که آیا می‌توان به روایاتی با مختصات ویژه در افراد درون‌گرا و برون‌گرا دست یافت و مشخص نمود که سبک‌های زندگی این تیپ‌های شخصیتی با نوع خاصی از روایت مرتبط هستند؟

روش

شرکت‌کنندگان

نمونه پژوهش شامل ۳۰۰ دانشجوی دختر مقطع کارشناسی دانشگاه تهران با میانگین سنی ۲۲/۵ سال بوده است که در رشته‌های مختلف این دانشگاه مشغول به تحصیل بودند. این افراد به شکل خوشه‌ای از بین دانشکده‌های دانشگاه تهران، انتخاب و از هر دانشکده به شکل داوطلبانه گزینش شدند. سپس تعدادی از هر گروه درون‌گرا و برون‌گرا که انتهای‌ترین نمرات را داشتند انتخاب شدند. پژوهش حاضر از نوع توصیفی پس‌رویدادی و با توجه به ماهیت مقایسه گروهی، از نوع علی-مقایسه‌ای است.

* e-mail: amrollahinia@yahoo.com

ابزار

پرسشنامه تجدیدنظر شده شخصیت آیزنک - فرم کوتاه (EPQ-R): این مقیاس خود سنجی ۴۸ ماده‌ای، خلاصه آزمون آیزنک (EPQ) شامل چهار مقیاس نوروزگرایی (N)، سایکوزگرایی (P)، برون‌گرایی - درون‌گرایی (E) و دروغ‌سنجی (L) است که هر مقیاس دارای ۱۲ سؤال می‌باشد. برای پاسخ‌های «بله» نمره ۱ و برای پاسخ‌های «خیر» نمره صفر در نظر گرفته می‌شود. بارت و آیزنک (۱۹۹۲؛ به نقل از تیواری، سینگ و سینگ، ۲۰۰۹) نشان دادند بین خرده‌مقیاس‌های نسخه ۴۸ سؤالی و ۱۰۰ سؤالی، همبستگی‌های بالایی وجود دارد. اعتبار مقیاس $E=۶۳/۱۱$ ، مقیاس $N=۷۸/۳۵$ ، مقیاس $P=۵۳/۲۲$ و مقیاس $L=۵۶/۶۴$ است.

مصاحبه نیمه ساختاریافته داستان زندگی مک‌آدامز (Interview Revised form of Semi- Structured Life Story): از بخش دوم فرم که شامل ۸ صحنه است، استفاده شده. این بخش برای استخراج روایت‌های افراد استفاده می‌شود و بر روی خاطرات کلیدی و شخصی از گذشته و حال متمرکز می‌گردد که به‌ویژه، واضح، مهم و برجسته هستند. دو مضمون اصلی در روایت‌های زندگی، عاملیت و مشارکت است که واحد نمره‌گذاری این مضمون‌ها، رویدادها هستند. در مورد هر رویداد، وجود یا عدم وجود دو مضمون مختلف بررسی می‌شود. چهار مضمون، مربوط به عاملیت (تسلط بر خود، کسب موقعیت/ پیروزی، پیشرفت/ مسئولیت‌پذیری و نیرومندی) و چهار مضمون، مربوط به مشارکت (عشق/ دوستی، هم‌صحبتی، مراقبت/ کمک کردن و اتحاد/ باهم بودن) است. هر رویداد در صورت وجود یکی از مضمون‌ها نمره ۱ و در صورت غیاب آن‌ها، نمره صفر می‌گیرد. بالاترین نمره ممکن برای هر طبقه چهار و کمترین نمره، صفر خواهد بود (مک‌آدامز و همکاران، ۲۰۱۱).

شیوه‌ی اجرا

پس از پر کردن پرسشنامه خودگزارش‌دهی آیزنک توسط دانشجویان و آمایش نمرات نوروزگرایی و برون‌گرایی، افراد دارای نمرات کرانه‌ای، یعنی افرادی که نمره برون‌گرایی آن‌ها یک انحراف استاندارد یا بیشتر با میانگین نمونه فاصله داشت، مشخص شدند. از میان این افراد به میزان اشباع، ۱۰ نفر از هر گروه (۳/۳۳ درصد افراد از بالا و پایین توزیع گروه نمونه) انتخاب شدند. با این افراد تماس گرفته شد و از آن‌ها تقاضا شد در مصاحبه بر اساس فرم داستان زندگی شرکت کنند. مصاحبه برای هر فرد حدوداً ۱:۳۰ دقیقه به طول انجامید. سپس برای تحلیل روایت‌های زندگی افراد، رویکرد تحلیل محتوا مورداستفاده قرار گرفت و کدگذاری انجام شد. به‌منظور بررسی روایی مصاحبه، تمامی شرح‌های روایی توسط پژوهشگر و یک دانشجوی ارشد روانشناسی به‌عنوان یک درجه‌بندی‌کننده مستقل، کدگذاری شد. ضریب روایی بین کدگذاران برای عاملیت = ۸۷/۴ و برای مشارکت = ۹۶/۵ به دست آمد. پس از محاسبه نمره کل عاملیت و مشارکت برای هر فرد، از آزمون t مستقل برای تحلیل نتایج استفاده شد.

نتایج

به دلیل آنکه نمرات خام در مقیاس E آزمون آیزنک، برای تمامی افراد برون‌گرا که در انتهای پیوستار قرار داشتند ۱۲ می‌باشد، انحراف استاندارد و خطای معیار این مقیاس صفر به دست آمده است. همچنین، یافته‌های آماری گویای این مطلب است که میانگین نمره نوروزگرایی در گروه درون‌گرا بالاتر از گروه برون‌گرا می‌باشد. با توجه به جدول ۱، یافته‌ها حاکی از آن است که از بین دو مضمون عمده روایت‌ها و زیر مولفه‌های آنها، مضمون عاملیت و زیر مولفه پیشرفت/ مسئولیت‌پذیری، و نیز مضمون مشارکت و زیر مولفه اتحاد در گروه برون‌گرا به شکل معناداری بالاتر از گروه درون‌گرا است.

جدول ۱

نتایج آزمون t مستقل برای تفاوت عاملیت و مشارکت و زیرمولفه‌های این دو مضمون در مشارکت‌کنندگان درون‌گرا و برون‌گرا

متغیر	تفاوت میانگین	DF	T	P
عاملیت	۳/۰۵	۱۸	۳/۵۱	۰/۰۰۳
تسلط بر خود	۱/۰۰	۱۸	۱/۵۸	۰/۱۳۱
نیرومندی	۰/۲۰	۱۸	۰/۴۲	۰/۶۷۷
پیروزی	۰/۶۰	۱۸	۱/۳۶	۰/۱۸۹
پیشرفت	۱/۲۵	۱۸	۲/۸۵	۰/۰۱۱
مشارکت	۴/۸۰	۱۸	۳/۹۷	۰/۰۰۱
عشق/دوستی	۰/۸۵	۱۸	۱/۴۵	۰/۱۶۵
گفتگو	۰/۱۰	۱۸	۰/۱۵	۰/۸۸۳
کمک/مراقبت	۰/۹۵	۱۸	۱/۷۶	۰/۰۹۵
اتحاد	۲/۹۰	۱۸	۵/۷۴	۰/۰۰۱

بحث

مطالعه حاضر با هدف شناخت نوع رابطه روایت و فهم داستان زندگی افراد با تیپ‌های شخصیتی درون‌گرا-برون‌گرا، و تعیین محتوای سبک‌های زندگی روایی این افراد بر روی گروه نمونه‌ای از دانشجویان دختر مقطع کارشناسی انجام شد. در این پژوهش مشخص شد که بیشترین میانگین در بین مضامین عاملیت، در هر دو گروه درون‌گرا و برون‌گرا، مربوط به عامل تسلط بر خود است؛ با این تفاوت که به نظر می‌رسد احتمالاً برون‌گرایان سعی می‌کنند به طور مطلوب عمل کنند و به خود تقویتی می‌پردازند اما

درون‌گرایان با توجه به ویژگی جهت‌گیری به سمت خود و جهان درون (ظفر و میناکشی، ۲۰۱۲) و نیز به دلیل میانگین بالای نوروگرایایی، به شکل ناخودآگاه، با بدبینی، به خود تنبیهی می‌پردازند.

با دقت در بررسی روایت‌ها مشخص می‌شود که عامل نیرومندی در گروه برون‌گرا، بیشتر در ارتباط با دوستان و معلمان دیده می‌شود در حالیکه در گروه درون‌گرا اغلب در ارتباط با خداوند و طبیعت مشاهده می‌شود. طبیعی است که افراد برون‌گرا به دلیل ارتباطات اجتماعی گسترده‌تر (مک لین و پاسوپاتی، ۲۰۰۶) قوی‌ترین تأثیرات را از اطرافیان خود گرفته‌اند اما درون‌گرایان به دلیل ماهیت انفرادی در اکثریت تجربه‌هایشان (تورن و همکاران، ۲۰۰۷) معمولاً از فضای طبیعت و نیز ارتباط با خداوند بهره می‌برند.

به نظر می‌رسد عدم تفاوت بین دو گروه در عامل پیروزی/کسب موقعیت، به این دلیل باشد که این عامل اغلب محدود به پذیرفته شدن در کنکور یا رشته مورد علاقه در دانشگاه و بیشتر متمرکز بر پیشرفت تحصیلی بوده است. این پژوهش با نتایج تحقیق جامه بزرگ (۱۳۷۷؛ به نقل یاسمی نژاد، دبیر و گل محمدیان، ۱۳۹۰) همسویی دارد که طبق نتایج پژوهش آنها بین تیپ‌های شخصیتی و پیشرفت تحصیلی رابطه معناداری وجود ندارد. از طرفی پرموزیک و فرهنگ (۲۰۰۳؛ به نقل از آتش افروز، پاکدامن و عسگری، ۱۳۸۷) دریافتند که برون‌گرایان از پیشرفت تحصیلی بالاتری نسبت به درون‌گرایان برخوردارند. برای تبیین همسویی این یافته با پژوهش‌های پیشین، می‌توان گفت که در شرایط کنونی در جامعه ما، پیشرفت و موفقیت تحصیلی برای خانواده‌ها و افراد از اهمیت بالایی برخوردار است و بنابراین تفاوت ویژگی‌های شخصیتی در این عامل به اندازه کافی، پررنگ به نظر نمی‌رسد. برای تبیین ناهمخوانی این یافته با ادبیات پیشین می‌توان به مواردی همچون مقطع تحصیلی، سن و جنس افراد شرکت‌کننده در پژوهش‌ها، عملکرد تحصیلی در دوران مدرسه و شیوه‌های فرزندپروری والدین آنها و نیز فاکتورهای اجتماعی اشاره نمود که احتمالاً در ایجاد ناهمخوانی در نتایج دخیل می‌باشند.

به نظر می‌رسد دلیل کمتر بودن نمره عامل پیشرفت/مسئولیت‌پذیری درون‌گرایان نسبت به برون‌گرایان این باشد که چون آنها از موقعیت‌های ارزشیابی نگران می‌شوند، به طور کلی از آن اجتناب می‌کنند. اعتماد به نفس پایین افراد درون‌گرا و نگرش‌ها و باورهای تردیدآمیز آنها که در روایت‌های ایشان به وضوح قابل مشاهده است، سبب می‌شود که این افراد در زمانهای پیشرفت یا زمان‌هایی که مسئولیتی به آنها داده می‌شود مضطرب شوند و عملکرد ضعیفی از خود نشان دهند (ویگفیلد و کمبریا، ۲۰۱۰). این یافته به طور کلی همسو با پژوهش کوشکی، هومن و یارمحمدی (۱۳۸۹) است که به این نتیجه انجامید که دانش‌آموزان دارای ویژگی شخصیتی برون‌گرای، انگیزش پیشرفت بالایی دارند.

بین کمک/مراقبت در تیپ‌های درون‌گرا و برون‌گرا تفاوت معناداری وجود ندارد. درست است که برون‌گرایان در روابط خویش، دوستانه‌تر و اجتماعی‌ترند اما تیپ درون‌گرا نسبت به برون‌گرا، ارزش بالایی برای هنجارهای اخلاقی قائل‌اند. همین مسئله سبب می‌شود عامل کمک/مراقبت در درون‌گرایان نیز به اندازه برون‌گرایان، پررنگ جلوه نماید. این یافته همسو با پژوهش ویلر (۲۰۰۳) است که نشان داد همبستگی معناداری بین برون‌گرای و انگیزش نوع دوستی و هیچ‌یک از اندازه‌های نوع دوستی وجود ندارد.

بیشترین میانگین در بین مضامین مشارکت با تفاوت اندکی، در هر دو گروه، مربوط به عامل عشق/دوستی است. یافته حاضر را می‌توان اینگونه تبیین نمود که در برون‌گرایان عشق/دوستی آنان به شکل روابط تبادلی با افراد تحول می‌یابد. در درون‌گرایان نیز با توجه به یافته پیشین، مبتنی بر کمک/مراقبت که پیش از این ذکر شد، می‌توان گفت این عامل در آنان به صورت عشق جمعی تبلور می‌یابد. بنابراین در نگاهی عمیق‌تر می‌توان نتیجه گرفت که سبک و فرم تجلی آن در این افراد متفاوت است. با توجه به این یافته که بین عامل گفتگو در دو گروه تفاوت معناداری وجود ندارد؛ می‌توان اشاره نمود که احتمالاً برون‌گرایان، گفتگو را فرصتی برای منعکس کردن هیجانات و تفکراتشان می‌دانند. در حالیکه به نظر می‌رسد درون‌گرایان افکار و اختصاصات خود را کمتر بازگو کنند. این یافته همخوان با مطالعه ظفر و میناکشی (۲۰۱۲) است مبنی بر اینکه مکالمه برون‌گرایان طیف گسترده‌ای از موضوعات را در بر می‌گیرد؛ در حالیکه درون‌گرایان بیشتر مراقب گفتارشان هستند. همچنین در پژوهش حاضر با بررسی روایت‌ها، فرم نوشتاری گفتگو به صورت نوشتن نامه در افراد درون‌گرا قابل مشاهده است، در حالیکه برون‌گرایان تعامل شفاهی را ترجیح می‌دهند. بنابراین نتیجه می‌گیریم شیوه ابراز عامل گفتگو در این دو گروه متفاوت است.

این یافته که برون‌گرایان از اتحاد با هم بودن بالاتری نسبت به درون‌گرایان برخوردارند همخوان با پژوهشی (؟؟؟) است که در آن برون‌گرایان بیشتر با جهان اجتماعی درگیرند. به علاوه برون‌گرایان، خاطرات خود تعریفی‌شان را با افراد بیشتری سهیم می‌شوند (مک لین و پاسوپاتی، ۲۰۰۶). همچنین تعلق داشتن به نهادهای موجود در جامعه می‌تواند به برون‌گرایان کمک کند تا به شکل معنادارتری زندگی کنند.

منابع

- آتش افروز، ب.، پاکدامن، ش.، و عسگری، آ. (۱۳۸۷). رابطه‌ی بین پنج ویژگی شخصیت و پیشرفت تحصیلی ایرانیان. *مجله روانشناسان ایرانی*، ۴ (۱۶)، ۳۶۷-۳۷۶.
- کوشکی، ش.، هومن، ه.، و یارمحمدی، پ. (۱۳۸۹). رابطه‌ی بین اضطراب امتحان و ویژگی‌ها و انگیزه‌ی تحصیلی در دانش‌آموز.
- یاسمی نژاد، پ.، دبیر، م. و گل محمدیان، م. (۱۳۹۰). رابطه‌ی بین درون‌گرایی-برون‌گرایی و منبع کنترل در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر. *مجله مطالعات روانشناسی و تربیتی ایران*، ۷ (۱۲)، ۱۱۳-۱۳۱.
- Bamberg, M. (2010). Who am i? Narration and its contribution to self and identity. *Theory & psychology*, 21(1). 1-22.
- McLean K. C., & Pasupathi, M. (2006). Collaborative narration of the past and extraversion. *Journal of Research in Personality*, 40, 1219-1231.
- McAdams, D. P. (2011). Analyzing storeis Varieties of narrative analysis. In J. A. Holstein & J. F. Gubrium (Eds), *Exploring psychological themes through life-narrative accounts* (p.15-32). London: SAGE.

- Thorne, A., Korobov., & Morgan, E. M. (2007). Channeling identity: A study of story telling in conversations between introverted and extraverted friends. *Journal of Research in Personality* , 41, 1008- 1031.
- Tiwari, T. Singh, A. L., & Singh I. L. (2009). The short-form revised Eysenck personality questionnaire: a Hindi edition (EPQRS-H). *Industrial psychiatry journal*. 18(1), 27- 31.
- Weiler, E. A. (2003). Altruism, volunteerism and personality. *Altruism and Volunteerism*. 1- 66.
- Zafar, S., & Meenakshi, K. (2012). A study on the relationship between extraversion- introversion and risk-taking in the content of second language acquisition. *International Journal of Research Studies in Language Learning*, 1(1), 33- 40.